

VILÁGOSSÁG!

IRTA: TISZASÜLYI POLNAY JENŐ

1916. február.

Nemzetek sorsában döntő változásokat és átalakulásokat okok és okozatok legmélyén néha alig is észrevehetően, nagy-nagy ritkán láthatóan, de mindig a nagy időszakokban törvényszerűleg kiforró igazság erejével, valami a végtelenséggel határos bölcsesség irányít.

Nem a fatalizmus hite az, de a minden felett álló tapasztalat, aminek e mai véres, emberéletet pusztító napok is bizonyosságát szolgáltatják. Még áll a minden idők legborzalmasabb háboruja; a legfőbb értéken, az emberéleten felül milliárdok pusztulnak egy nap alatt és ugyanakkor másutt, nem is messze a rettenetes mérkőzés színterétől, éppen a különböző nemzetek együttműködésének mennél szilárdabb és intenzívebb kapcsolatát kovácsolják. Egy esztendő óta a lehangosabb és legelevenebb vita tárgya elméleti tudósok és gyakorlati szakemberek szinte izgalmas problémája: a Mitteleuropa kérdése.

Középeurópa problémája természetesen főlészre hozta mindama rengeteg tudomá-

nyos és gyakorlati szempontot, ami a jövő fejlődésnek csak mint gazdasági és államkonstrukcióbeli kapcsolatnak támogatója és ellenzője. Ezekről az argumentumokról ne essék szó ezúttal. De legyen szabad inkább odavilágítani e vitakomplexumnak egy olyan oldalára, amit Németországban és itthon is, ha nem is hagytak teljesen figyelmen kívül, de még sem világítottak meg belső értékének megfelelően. Nagy kár volna ezt az alapvető szempontot oda nem tenni a nyilvános analízis szemléletébe.

Vajjon nem kínál-e a zsidóságnak, az osztrák és magyarországi zsidóknak egyaránt új és gazdag tanulságot a Mitteleuropa vitanyaga? Magyar-osztrák-német gazdasági közeledésről van szó és egyre halljuk a nagy stilusu, a lendületes, a messzi perspektívájú kereskedelem értékelését. Nem a mi tisztünk, hogy jobbra vagy balra állást foglaljunk a vélemények ütközésében, de ami természetesen nem is tárgya a vitának, az éppen a kereskedelemnek nemzetközi szolidaritást teremtő és friss értékeket termelő örök energiája. És most ennek a kereskedelemnek fun-

damentumára akarják állítani az új államalakulás új strukturáját. Ezt a kereskedelmet akarják ható erejében sokszorozni. A kereskedelmet! Zsidó kalmárok sokszor becsméltek, annyiszor megrágalmazott, lenézett, céljaiban és erkölcsiben gyakran kiméletlenül kipellengérezett munkáját. Nem fölösleges tehát a termelés és fogyasztás messzi láncolatában a közvetítés nexusa! Ugy érezzük, hogy ragyogó igazságok íródnak a zsidók foglalkozásának történetébe, etikai nivót adnak annak a maga igazát eddig soha meg nem védett fogalomnak, hogy a kis zsidó kalmár és nagy zsidó kereskedő-korifeus mennyire hasznos, szükséges, értékes tényezője a nemzeti gazdálkodásnak.

Mondhatná valaki, nem kellett éppen a német-magyar-osztrák gazdasági közeledés, a vámunió, a Mitteleuropa vitájának jönnie, hogy ezek a *természetes és kézenfekvő igazságok* áthassák a köztudatot. Valóban: akadtak mindig világos agyak és voltak mindig lucidus pillanatok, amikor fejedelmek, államférfiak és politikusok ráeszméltek, hogy erre vagy arra a zsidóra szüksége van a fiskusnak, vagy inkább arra, hogy ennek vagy annak a zsidónak jó hasznát vehetik. Innét datálódnak a kegyelmes pátensek, különféle menlevelek, középkori kamaraszolgaságok, püspöki és földesúri védelmek. Azután jött az úgynevezett fölvilágosodottság kora, ez megint eltüntetett formásként néhány sárga foltot. És végül a jogegyenlőség, az arányos teherviselés, az általános védkötelezettség: — ez az idő, kulturának és technikának ropant csodáival, úgy illett volna, hogy a kereskedelmet mindenütt beiktassa a legjelentősebb nemzeti munka értéksorába. Nem így történt. Manapság se ritka a középkorból visszajáró hang, hogy a kereskedelem, értsd magyarán: a zsidó, jogosulatlan vámszedője termelőnek és fogyasztónak. Mindhiába. Multak az idők. A világháború forogtága elsöpört sok gyökér nélküli, melegházi gondolat-virágot, lerántotta a téves hitek takaróját a minden idők tanulságának sarkalatos tör-

vényeiről: minden világosan látó gazdasági politikus agyába befészkelődik az egyetlen nagy igazság, hogy Középeurópa legvitálisabb állami érdeke csakis a gazdasági kérdés megfelelő elintézésében kerülhet előtérbe.

Történelmi intések tűzjelei rajzolódnak a horizontra. Nagy Károly a népvándorlás után kovácsolt világbirodalmában kiáltotta világgá, hogy *zsidókra van szüksége*, akik a Keletet a Nyugattal összekötik a maguk kalmárkodó munkájukkal. Népek és nemzetek mai nagy mérközése közben, ime, mintha ugyanez történnék. A teremtés és termelés jövő munkájánál első és legfőbb szükséglet a nemzeteket egybefűző forgalmi, közlekedésbeli kölcsönösség: vagyis a kereskedelem. Dolgozzunk, kezdeményezzünk, terveljünk, számoljunk, csatázzunk a konjunkturákall ez a parancs, ha nem is mondják ma olyan szimpla őszinteséggel, mint Nagy Károly idején.

És ime, mintha világosság derengene a kérdés körül, mintha megmozdulnának ősi szokásokban, balhiedelmekben tévúton járó képzetek és gondolatok és mintha felragyogna a jövő kérdéseinek első leghatalmasabb napja, a kereskedelem fogalma, hogy szakítson a multtal és arra a magaslatra helyezze ezen minden államok, minden népek gazdasági függetlenségét biztosító foglalkozást, amelyhez csak a meg nem értés nem juttathatta el a multban.

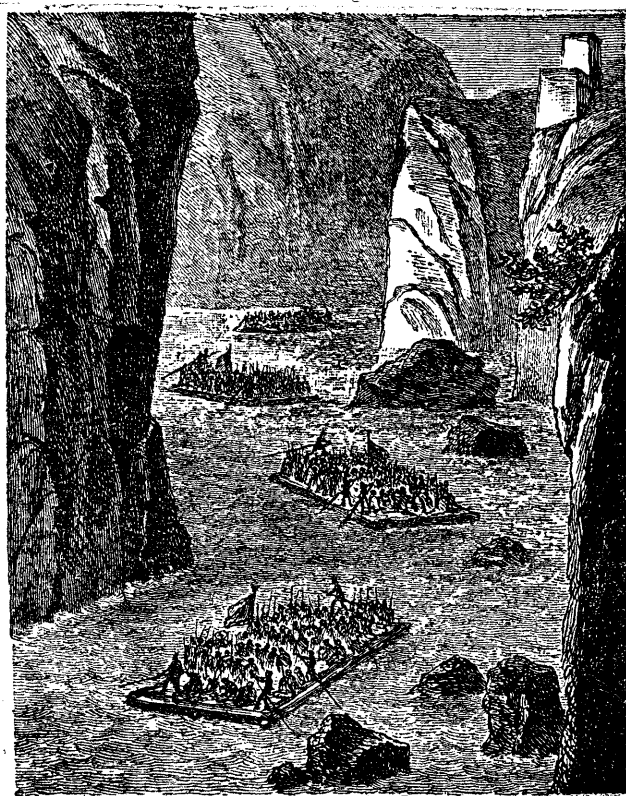
Mintha a gazdasági kérdések nagy tömkelegéből miránk, magyarországi zsidókra ki-világítana az az örök igazság, hogy az államok életében a kereskedelem szerepe minden érdekek mozgatója és hogy a kereskedelem az, amely körül, nagy reménységekkel terhes hullámok legalább is oly magasan járnak, mint a nagy háború más céljai érdekében.

Nekünk tulajdonképpen hálásoknak kell lennünk a jövő kereskedelmi kérdéseinek ilyen intenzív megvitatásáért és hogy azt, minden egyéb elé helyezik. Az a belátás, amiből nagyra nő a kis szatócs lenézett fog-

lalkozása, az az értékelés, amire felemelkedik a nagy vállalkozások gondokkal terhelt képviselője, meghozza a zsidóság foglalkozásának etikai nagyságát, államalkotó szükségességét és a jövő, az ilyfajta képzetektől áthatott nemzedék majd másképen fogja megítélni azt a foglalkozást, amit a múlt a zsidónak szánt, önmagához nem tartván méltónak. Amikor most így nő fel egy új gazdasági osztálya Magyarországnak, vége lesz a zsidó kérdésnek, vége lesz minden érzelmi félreértésnek és ebben a nagy együttműködésben és együttérzésben fog megnőni Magyarország erőteljes ipara és hatalmas független kereskedelme.

Tárgyaljuk tehát tovább a Középeurópa, a vámunió, a német-magyar-osztrák gazdasági közeledést, mert bármiként is dönt benne a minden idők szükségletének koefficiense, a zsidóság örömmel figyelheti a kérdés további kialakulását és hálásan gondolhat reá, hogy a zsidóság régi foglalkozása megint fémjeleztetett, a zsidóságé, mely a történelem tanúsága szerint sok irányu munkájában, mint a belföldi és nemzetközi kereskedelem első pionérja szerepelt.

Helyezzük el ezt a tanulságot sok régi becses okulások és tapasztalatok tárházába és reméljük ettől gazdasági életünk megerősödését, kifejlődését és függetlenségét.

Csapatszállítás az Eufráton.